

Com s'ensenya o què s'aprèn

En el debat polític recurrent sobre l'escola sembla més important legislar sobre què i com s'ha d'ensenyar que no pas què acaben aprenent i sabent els alumnes.

L'aprovació al Parlament espanyol de l'enèsima llei d'educació en pocs anys, la d'ara anomenada Llei Celaá, ha revifat vells, insòlits i contradictoris debats polítics entorn de l'escola. La dreta que havia aplaudit la Llei Wert ara posa el crit al cel per unes quantes coses que van en la direcció exactament contrària. Però, tant el debat polític d'ara com el d'abans té algunes característiques sorprenents. Tot-hom sembla més preocupat per com i què s'ensenya a l'escola que no pas sobre què acaben aprenent i sabent els alumnes. Això és molt estrany. En la major part de les activitats humanes, la bondat o l'error dels procediments se sol avaluar a partir dels resultats. Si una activitat no provoca els resultats esperats o exigits, ens replantegem si ho estem fent bé. Si se'm permet l'exemple frívol, l'estratègia i l'alineació de l'entrenador de futbol es posa en qüestió quan l'equip perd. Si guanya, deu ser que no és tan equivocada. En canvi, quan la política parla de l'escola, dedica molt poc temps a parlar dels resultats i molt temps a intentar imposar els mètodes i les maneres. Com si aquests mètodes, que no deixen de ser decisions tècniques, fossin bons o dolents per ells mateixos, al marge dels efectes que tenen i els resultats que aconseguixen o que deixen d'aconseguir.

Faig servir un exemple perquè em sembla especialment clar, però també perquè m'interessa especialment. La qüestió de la llengua. La Llei Celaá ha rebut un atac furiós des de la dreta perquè considera que el castellà no hi és

VICENÇ VILLATORO

tractat amb el grau de privilegi que segons la Constitució es mereixeria. Però, fixem-nos: l'argument no és que, com que els nens a l'escola no aprenen castellà, cal reforçar la presència d'aquesta llengua en els programes i com a llengua vehicular. El que posa en marxa la protesta no és el resultat, entre altres coses perquè resulta que tots els nens sí que aprenen i saben castellà. Mentre que no és tan obvi que aprenguin i sàpiguen català, posem per cas. L'efecte és ignorat, com si fos irrellevant. Només es debat sobre la manera. Si ho analitzéssim a partir dels resultats i busquéssim el mètode que més convé per aconseguir-los, potser les conclusions serien ben bé unes altres. Si l'objectiu que hem fixat és que els nens surtin de l'es-

cola sabent les dues llengües oficials —i com a mínim una llengua estrangera—, i el resultat és que tots els nens saben castellà, que no tots saben català i que el domini de la llengua estrangera és francament millorable, potser el que convindria no és reforçar els privilegis del castellà, sinó augmentar la presència de les altres llengües oficials i canviar la forma d'ensenyar les llengües estrangeres. Però en el debat el trajecte es fa a la inversa: el que importa és que hi hagi més castellà. Els efectes no són rellevants. (Excepte si els resultats que realment es desitgen no són els que es proclamen públicament sinó uns altres: la mort per inanició de les altres llengües oficials.)

Passa amb la llengua i passa amb moltes més coses. No es mira què s'aprèn, sinó què s'ha d'ensenyar, com si hi hagués una correspondència exacta entre una cosa i l'altra, o com si, al contrari, del que es tractés no fos de millorar els resultats, sinó de deixar clar qui mana. Darrere d'això diria que hi ha un menyspreu enorme per l'escola. Com si no ens semblés capaç de decidir ella mateixa com hi ha de fer per assolir els objectius que la societat li defineix. Com si li diguéssim no tan sols quina feina esperem que faci, sinó també com l'ha de fer. I com si l'escola fos una bombolla enmig del no-res i no estigués enmig d'una societat que, per altres canals, també acaba determinant no tan sols què s'ensenya, sinó també què s'aprèn i que se sap.